

Min barndom på Østerbro i Lægeforeningens boliger (Brumleby)

Af Dorte Brauer

I 1898 så jeg dagens lys for første gang i Lægeforeningens boliger. Det var starten til en lang og lykkelig barndom. Min far var skibssmed på B&W og min mor var naturligvis hjemmegående. Jeg var enebarn og misundelig på alle dem, der havde søskende.

I slutningen af forrige århundrede var Lægeforeningens boliger jo som en landsby, der lå langt uden for hovedstaden. Trafik var der ikke meget af, så vejene, der gik igennem Brumleby, var vores legeplads. Med til gadebilledet hørte for eksempel Madam Jensen med sin fiskevogn. Når hun kom, råbte hun: "Rejer, fisk og røgede sild". Vi børn fulgte efter hende for det skete, at der faldt et hoved af de røgede sild, og det fik vi at sutte på. Det var en lækkerbiskken. Lommepenge var vi ikke forvante med. Det kunne allerhøjst blive til en 2-øre til at solde for om søndagen.

Mælkemanden kom hver dag med sin vogn med heste for. Han ringede med sin store malmklokke, så det kunne høres i hele Brumleby. På vognen havde han 3 junger med haner, hvorfra han tappede sødmælk, kærnemælk og fløde (skummetmælk brugte man ikke dengang, den fik dyrene). Blandt drengene kunne der godt være nogle spilopmagere, der kunne finde på at dreje lidt på hanerne på mælkejungerne for at drille mælkemanden og så ellers stikke af, mens mælkemanden brokkede sig over de frække unger, og mælken løb ud på vejen.

En gang om ugen kom sandvognen for at sælge sand til husmødrene, som strøede det på trapperne, når de var blevet skuret om lørdagen, for at beskytte dem mod snavs. Det var en stor ære for husmoderen der boede på 1. sal at holde trappen pæn og ren, lige som blondgardinerne for vinduerne altid var nyvaskede og stivede, og potteplanterne i vinduet manglede heller ikke. Facaden udadtil var altid pæn og ren, selv om det var småt og nøjsomt inden døre.

Midt i Lægeforeningens boliger var der en længe forbeholdt de handlende, som bestod af urtekræmmeren, der havde sin forretning i længens ene gavl og et brøddudsalg og høkeren på den ene side af huset. På den anden side var grøntforretning og hørkræmmeren, der solgte kul, koks, spegesild, og saltet flæsk m.m. Høkeren havde et lille hus ude på pladsen, hvor han smeltede fedt og spæk fra fede grise. Fedtet blev hældt op i store metalfade og solgt i forretningen. Fedtegreverne blev presset til sidste dråbe, så der næsten kun var en cementblok tilbage. Dengang var fedtegreverne ingen salgsvare. Ingen ville være så fattige at købe dem. Alle vi unger stod uden for Juliusses smelteri og råbte og skreg på fedtegrever. Når han blev ked af at høre på vores hylekoncert, tog han sin store kødkøse og huggede nogle klumper af til os, som vi hyggede os med i flere dage. "Det var guf"

Skoletiden

Da jeg var 6 ½ år gammel begyndte jeg i skolen på Blegdamsvej. Vi begyndte i 6. klasse og gik nedefter i nr. systemet. De små nybegyndere blev kaldt "De små 6. bisser". Der var lang vej til

skolen for en lille pige at gå alene især om vinteren. Jeg skråede over Øster Fælled fra Lægeforeningens boliger til skolen på Blegdamsvej. Igennem Fælleden løb der grøfter. Over dem var der lagt nogle brædder, som blev brugt til overgang. Jeg mødte kl. 8 om morgenen, så det var en mørk tur. Gadelys var der ikke dengang, men vi børn var aldrig bange. Der var ro alle vegne, og vi følte os trygge.

Om skoletiden kan jeg fortælle, at den gik normalt for den tid. Der skete dog en stor forandring. Regnesystemet blev lavet om, mens jeg gik i skole. Mål og vægt blev lavet om fra alen til meter og fra pund til kilogram. Vi var vant til at regne med kvint og lod. Det var bare ikke for os skolebørn, at det var svært. Det var det også for de handlende. I 2 år gik jeg på Blegdamsvejens skole. Derefter skulle vi til Ryesgades store skole, hvor der i hver klasse var 33-34 elever. Det blev længere for mig lille pige at stavre i de mørke vintermorgener. Da jeg blev 12 år blev pladsen for trang i den lille lejlighed i Lægeforeningens boliger og mine forældre fik en lejlighed i Viborggade 25 på anden sal med toilet i gården. Derfor kom jeg til at slutte min skolegang på Randersgades skole. En af lærerinderne husker jeg særligt godt. En temmelig kraftig frøken, der blev kørt til skole hver dag i en Landauer med kusk. Hun var dårligt gående. Frk. Lamén var en flink og dygtig lærerinde.

Ferietur til Holstebro 1907

Da jeg var 7 år fik jeg en sommerferieplads gennem "Københavnerbørnenes landophold" på Harrestrup gård ved Holstebro. Vejen dertil var lang og drøj. Vi skulle med toget kl. 6 om morgenen og vi tog hjemmefra kl. 5. Sporvognene kørte ikke så tidligt på dagen, så vi begyndte at gå fra Lægeforeningens boliger ad Østerbrogade hen til Sortedamssøen. Herfra sejlede vi til Søpavillionen. Så gik vi hen til Hovedbanegården (nuværende Palads Teater) ad Gyldenløvesgade. Der ventede toget som kørte os til Korsør. Derefter sejlede vi over Storebælt med dampfærge. Igen med tog fra Nyborg til Strib, hvor færgen ventede for at sejle over Lillebælt til Fredericia. Fra færgelejet var der en lang travetur til banegården i Fredericia. Turen fortsatte med bumletog over Esbjerg til Holstebro, hvortil vi ankom kl. 23.00. Der blev jeg lille tøs sat af. En stor bondemand kom hen og kiggede på den seddel, jeg havde i en snor om halsen. Han hilste venligt på mig og sagde: "Godaw, bette tøs, du skal med mig" Jeg blev løftet op i hans hestevogn med 2 store heste for og så gik det derudad i luntetrav over Galgebakken til Nørre Felding, en tur på ¾ time. Det var en meget træt lille københavnerpige, der nåede vejs ende efter 19 timers rejse. De af børnene der skulle længere væk end Struer, måtte overnatte enten på stationen eller i toget. Dagen efter min ankomst sov jeg vist nok helt til middag, men så var jeg også frisk til at gå på opdagelser i det nye.

I 7 somre kom jeg hos Kræsten og Kristine - de sidste 2 år efter skoletidens ophør. Der var altid fest og gensynsglæde på gården, når den blege københavnerpige ankom. Alle karle og piger med madmor i spidsen modtog mig, og det var de samme karle og piger i alle 7 år. I min erindring dukker karlen Kristian op. Da han skulle af sted til det årlige marked, lovede han mig en markedsgave. Jeg ventede spændt på hans hjemkomst. I min barnlige fantasi forestillede jeg mig et eller andet stort - det kunne kun være en stor dukke. Stor var min skuffelse, da Kristian kom

med en meget lille pakke, hvori der lå et honninghjerte til mig, som ikke kunne fordrage honningkager. Det var lidt om en lille københavnerpigens tur på landet.

Lege

Vi piger og drenge gik på stylter. Pigerne nipsede med vores nipsenåle, spillede Top og piskede med en lang snert, spillede Terre, et spil med 5 små sten samt de traditionelle boldspil. Drengene spillede Klink med Janter. Det var knapper af tin fra mælkeemandens og politiets uniformer. Knapper fra Politiet havde størst værdi - de var 12-ere. Selv om fingrene var stivfrosne, nipsede vi alligevel. Det var forårstegn, når vi begyndte at nipse. Vi havde det dejligt med vores primitive lege uden mekanik. Vi brugte vores fantasi.

Tiltaleformen fra Madam til Fru blev også lavet om i min barndom. Jeg erindrer en episode fra dengang. Min farmor, som også boede i Lægeforeningens boliger, mødte en dag en bekendt på gaden og sagde:

"Goddag Madam Kristoffersen", og fik det svar "Jeg hedder Fru Kristoffersen". Det havde de vel læst i avisen, at en gift arbejderkone også måtte kalde sig Frue, det var ikke bare herskabsfruerne, der måtte kalde sig det. Det havde Bedste ikke læst, for hun kunne hverken læse eller skrive. Bedste var født langt oppe i Sverige. Hendes skolelærdom bestod i, at hun havde lært at skrive i sand med en pind. Min Bedste var en dejlig bedste, som var god til at fortælle historier, og hun sang ofte denne sang for mig:

Spind, spind, spind, datter min

I morgen kommer frieren din

Datteren spandt og tårer randt

Aldrig kom den frier frem

Med dette vers vil jeg slutte min fortælling om en dejlig barndom på Østerbro.

Om forfatteren:

Dorthea Vilhemine Amalie Bauer født Bruun (11/12 1898 - 26/2 1990).

Lægeforeningens boliger D 26, København

Far: Thorvald August Bruun

Mor: Helga Amalie Amanda Bruun født Madsen : viet 28/8 1898

Døbt: 12/3 1899 i Skt. Jakobskirken

Konfirmeret: 30/3 1913 i Skt. Jakobskirken

Bopæl: Viborggade 25, 1. sal

Viet: 20/8 1917 i Skt. Jakobskirken til Knud Valdemar Bauer

Bopæl: Klitmøllervej 43 st.

Ingerslevgade 156 , 3. sal

Fælledgården Østerbro

Erindringen er indsendt af Gitte Jacobsen gift med et af Dorthea Brauers børnebørn , Stig Peter Jacobsen.